

Aan het college van Burgemeester en
Wethouders van de gemeente Maassluis

Postbus 55
3140 AB Maassluis

E info@adviesraadsamenlevingszakenmaassluis.nl
I www.adviesraadsamenlevingszakenmaassluis.nl

Uw kenmerk

Datum 1 mei 2020

Ons kenmerk Mei 2020

Onderwerp: Advies over "Regionale koers handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020-2024"

Geacht college van Burgemeester en Wethouders,

Algemeen

De Adviesraad brengt hierbij, op uw verzoek advies uit over de Regionale koers handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020-2024. Een verzoek waar wij graag aan voldoen. Vanwege de corona-crisis zijn een aantal leden van de Adviesraad niet bij elkaar gekomen maar is er input aangeleverd via de mail. Verder hebben we gebruik gemaakt van het beleidsplan 2016 t/m 2019 en het voormalige advies van de Adviesraad.

Het is een goed en leesbaar stuk. Kort en bondig opgeschreven en een goede opbouw. Opvallend is dat dezelfde beleidsmedewerker aan de lat staat voor zowel de evaluatie van het Uitvoeringsplan handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2018-2019 als voor het opstellen van de Regionale koers handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ 2020-2024.

Om het 'slager die zijn eigen vlees keurt' schijn te voorkomen zou de evaluatie in de toekomst belegd kunnen worden bij een actor die iets meer op afstand staat, bijvoorbeeld de interne audit. Hiermee wordt meer objectiviteit beoogd en bieden de bevindingen een steviger fundament voor de doorontwikkeling van beleid.

Het vorige beleidsplan kende een looptijd van vier jaar, namelijk van 2016 t/m 2019. De Regionale koers handhaving Participatiewet, IOAW en IOAZ zal vijf jaar van kracht zijn (2020 t/m 2024). *Waarom is er gekozen voor een looptijd van vijf jaar? Het landelijk handhavingsbeleid (Handhavingskoers SZW) waar het gemeentelijk beleid grotendeels op is gebaseerd loopt t/m 2021. Kan de looptijd worden gelijkgetrokken met het landelijk beleid?*

De resultaten zijn beschreven in het Evaluatie uitvoeringsplan handhaving.
Maar wat ging goed en wat kon beter? Wat vinden we als gemeente Maassluis van de resultaten?

Acties staan helder beschreven in de pagina's 6 tot en met 9 dus wij kunnen ons voorstellen dat deze acties worden uitgevoerd omdat ze a) goed hebben gewerkt in de vorige periode en worden gecontinueerd en/of omdat b) is gebleken dat dit missende elementen waren in de aanpak.

In de Evaluatie uitvoeringsplan handhaving Participatiewet etc 2018-2019 (pag.7) wordt een overzicht gegeven van de fraudevorderingen. Van de opgeboekte fraudevorderingen werd 43% ontvangen. De percentages van de drie gemeenten bij ontvangen fraudevorderingen verschillen: Schiedam 38%, Vlaardingen 53% en Maassluis 31%.

Is er een verklaring voor deze verschillen? Zo niet, moet dan het betrekkelijk lage percentage van Maassluis leiden tot aanscherping van het beleid?

Over de jaren 2018 en 2019 was de fraudeschade ruim 1,5 miljoen. En dat ondanks een uitgebreid pakket aan digitale controlemaatregelen.

Zou hier geen winst te boeken zijn via meer persoonlijk gerichte vroegdetectering en persoonlijk contact?

Is 1,5 miljoen in twee jaar niet te hoog?

In een reactie van de Adviesraad uit 2016 werd er op gewezen dat de doelgroep een relatief hoog percentage digibeten kent. Persoonlijk gericht maatwerk blijft een aandachtspunt voor deze groep.

Het begrip "handhaving" in dit beleidsstuk omvat meer dan het gebruikelijke "controleren en straffen"

Meer verhelderend zou zijn wanneer uit het beleidsplan 2016 t/m 2019 de tekst onder het kopje "inleiding" werd overgenomen.

Specifiek

Regionale koers handhaving Participatiewet

Pagina 4: Een typo onder de kop 'wettelijk kader'.

Er staat op regel 6 'schendig' i.p.v. 'schending'.

Pagina 4: Onder het kopje Bestuurlijke boetes staat onderaan 'de beslagvrije voet'.

'De beslagvrije voet' wordt op pag. 9 uitgelegd. Kan de uitleg niet op pag. 4?

Goed dat er per casus wordt gekeken of sanctioneren de beste oplossing is wanneer er fraude wordt vastgesteld! Maatwerk is de sleutel.

Pagina 4: Eén van de primaire doelen van het handhavingsbeleid is 'het signaleren van problemen bij inwoners, zoals schuldenproblematiek en andere zorgwekkende situaties'. Uit de evaluatie blijkt dat over de afgelopen jaren een stijgende lijn te zien is op het gebied van schuldenproblematiek.

Uit het handhavingsbeleid komt niet naar voren op welke wijze SOW deze doelstelling verwacht te realiseren wanneer huisbezoeken niet haalbaar zijn als gevolg van bv. de coronacrisis dan wel als gevolg van de toegenomen focus op preventie waardoor huisbezoeken mogelijk minder noodzakelijk (en volgens prop/sub) zullen zijn.

Pagina 5: Daarnaast kan er sprake zijn van 'schrijnende' woon- en leefomstandigheden. In deze zaken wordt fraude niet weggepoetst maar wordt er gekeken naar wat nodig is om burgers te helpen om hun omstandigheden te stabiliseren.

Bij deze zin lijkt het net of je de 'schrijnende' woon- en leefomstandigheden zou willen stabiliseren.

Dit kan opgelost worden door de zin op een andere manier te formuleren bv. (om burgers te helpen uit schrijnende omstandigheden).

Pagina 5: De Adviesraad juicht het handhaven met de menselijke maat toe en ziet de praktische uitwerking hiervan graag terug in de uitvoeringsplannen.

Pagina 6-7 In het kader van 'tijdig informeren' op basis van de 'cirkel van naleving' is Stroomopwaarts voornemens om de groepsbijeenkomsten voort te zetten.

Hierbij kan de privacy van cliënten in het geding komen. Bovendien past een groepsbijeenkomst niet bij het beoogde persoonlijk gerichte benadering, waarbij aandacht is voor de individuele situatie van de cliënt. Bij het werken in multidisciplinaire teams is scholing vereist.

Pagina 7: Hierbij maken we gebruik van inzichten uit de gedragswetenschappen. *Welke inzichten zijn dit en welke bronnen worden/liggen hieraan ten grondslag?*

Pagina 7: Het handhavingsbeleid stelt dat zichtbare handhaving van belang is voor het maatschappelijk draagvlak voor het in stand houden van inkomensvoorzieningen.

Op welke wijze is Stroomopwaarts van plan hier uitvoering aan te geven? Leidt dit niet tot afschrik-effect bij de cliënten die zich wel aan de regels houden? Denk hierbij aan onbedoelde gevolgen als bijvoorbeeld terughoudendheid bij inlichtingenplicht.

Pagina 7: Data gestuurd handhaven is één van de prioriteiten uit de handhavingskoers van het kabinet.

Het onderwerp komt zeer summier aan bod in het beleid van Stroomopwaarts. Wederom geldt dat de AVG waarborgen in acht genomen moeten worden.

In het verlengde van data gestuurd handhaven zou er gewerkt kunnen worden met risicoprofielen om gericht te monitoren en op te sporen. Wees hierbij alert op profiling. Is dit overwogen bij Stroomopwaarts?

Pagina 8: Kennissamenwerking en kennisdeling is essentieel.

Stroomopwaarts moet er echter voor waken dat de schaarse capaciteit niet verloren gaat aan de inzet ten behoeve van landelijke belegde taken. Dit is een aandachtspunt wanneer er voor wordt gekozen voor een samenwerking in LSI verband.

Pagina 9: Uit wetenschappelijk onderzoek en uit benchmarkonderzoeken komt naar voren dat de intensiteit van handhavingsactiviteiten onmiskenbaar van invloed is op de omvang van het cliëntenbestand en de omvang van misbruik en oneigenlijk gebruik.

Welke bron wordt hierbij gebruikt?

Pagina 9: "Het is echter complex om aan handhavingsactiviteiten meetbare doelstellingen te verbinden die betrekking hebben op de omvang van misbruik en oneigenlijk gebruik omdat de exacte omvang altijd onbekend is".

Is dit niet een te gemakkelijke uitweg? In de evaluatie wordt een groot aantal resultaten weergegeven en wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat een beleidsadviseur, gemeenteraad of B&W hier niet iets van vindt. Zijn deze resultaten juist goed of slecht.

Pagina 9: Tevens vinden wij het niet wenselijk om meetbare doelstellingen te formuleren met betrekking tot items als aantallen zaken met vastgestelde fraude, aantallen maatregelen en boete en aangetoonde fraudebedragen.

Waarom is het niet wenselijk? Is het moreel niet wenselijk? Of juridisch niet vast te leggen? Ook hierbij geldt: veel resultaten in de evaluatie. Suggestie om dit anders te formuleren zou kunnen zijn: stel een x-

aantal doelen voor de komende jaren. Hierdoor kan je richting geven en sturen aan het beleidskader. Anders is het niet mogelijk om als gemeenteraad / adviesraad na te gaan of de juiste koers (lees: ingezette acties) wordt gevaren vanuit het handhavingsplan.

Anders gezegd: zonder concrete doelen is niet te toetsen of het uitvoeringsplan handhaving 2020-2022 de goede in te zetten acties bevat. En maak bij de doelen de opmerking en kanttekening dat het ondoenlijk is om 100% fraude e.d. te voorkomen.

Op (pag.4) staat dat een van de doelen van handhaving 'het beheersen van uitkeringsgelden' is.

Wij kunnen ons voorstellen dat deze gelden begroot zijn met een soort van maximum binnen gemeente Maassluis. Kortom: een concreet doel. Hoe wordt dit doel gerijmd met de teksten op pag. 9 waarbij staat dat er geen doelen worden vastgesteld?

Pagina 9: Voor het Uitvoeringsplan Handhaving 2020-2022 is het uitgangspunt dat de uitvoering wordt vormgegeven binnen de bestaande middelen en formatie.

Pleit de omvang van de fraudeschade niet voor ruimere inzet, gefinancierd uit de fraudeontvangsten: de kosten gaan voor de baten uit?

Met de gevolgen van de coronacrisis voor het sociale domein is - begrijpelijk - nog geen rekening gehouden, maar het zal zijn sporen trekken door de periode 2020-2022 waarvoor de koers nu wordt uitgezet.

Wij hopen u, met dit gevraagd advies, een aantal nuttige aanbevelingen te hebben gedaan.
Natuurlijk zijn wij graag bereid een en ander verder toe te lichten.

Hoogachtend,

Henk van Goor
Tijdelijk voorzitter Adviesraad Samenlevingszaken Maassluis